

Doc. JUDr. Renáta Bačárová, PhD., LL.M.
Katedra občianskeho práva
Kováčska 26, 040 75 Košice

POSUDOK OPONENTKY HABILITAČNEJ PRÁCE

Uchádzač: JUDr. Marian ĎURANA, PhD.
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta

Habilitačná práca: Živé zvierá v súkromnom práve

Oponentka: Doc. JUDr. Renáta Bačárová, PhD., LL.M.

JUDr. Marian Ďurana, PhD. v rámci žiadosti o začatie habilitačného konania v odbore občianske právo na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB) predložil habilitačnú prácu s názvom „Živé zvierá v súkromnom práve“, ktorá bola vedeckou radou Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici prijatá na habilitačné konanie.

V tejto súvislosti je potrebné skonštatovať, že práca obsahuje originálne informácie a výsledky autorovej vedeckej práce a predkladá závery, vrátane podrobne spracovaného vedeckého aparátu, ktorý zahŕňa aj bibliograficko-informačný, poznámkový a kritický aparát. Je preto na škodu, že táto práca nebola predložená ako publikovaná vedecká monografia, hoci spĺňa kritériá kladené na vedecké práce tohto druhu a nesporne by bola obohatením nielen slovenskej právnej spisby.

Téma habilitačnej práce

Habilitačná práca predstavuje ucelené pôvodné dielo a odráža jeden z výsledkov niekoľkoročného vedeckého záujmu uchádzača v oblasti občianskeho práva. Vzhľadom na skutočnosť, že živé zvierá ako predmet občianskoprávných vzťahov bolo zakotvené v Občianskom zákonníku (OZ) relatívne nedávno novelou č. 184/2018 Z.z. a v predloženej rozsahu táto téma nebola doposiaľ v odbornej literatúre komplexne analyzovaná, možno ju považovať za originálnu. S ohľadom na aktuálnosť témy, originalitu a jedinečnosť jej uceleného spracovania možno vyjadriť presvedčenie, že habilitačná práca by bola nesporne zaujímavá aj pre renomované vydavateľstvá, a preto odporúčame dielo publikovať. Tým by

sa závery prezentované v práci stali prístupné širokej odbornej verejnosti na ďalšiu diskusiu a nové námety vedeckého bádania a publikovania.

Systematika, vytýčené ciele a metódy habilitačnej práce

Habilitačná práca je vhodne a logicky štruktúrovaná. Uchádzač v úvode práce objasňuje nielen ciele zmeny právnej úpravy a explicitné zakotvenie živého zvierat'a ako predmetu občianskoprávných vzťahov, ale na pozadí tejto zmeny vytyčuje hlavný cieľ svojej práce, ktorým je hĺbková analýza právneho postavenia zvierat'a v kontexte aktuálnej a novej právnej úpravy, vrátane jej osobitostí, identifikácia nedostatkov a formulácia záverov de lege ferenda. Zároveň uchádzač formuluje aj tri hypotézy habilitačnej práce, ktoré v závere verifikuje.

Za obzvlášť prínosné pre prax považujeme spomínané návrhy de lege ferenda, ktoré ponúkajú podnetný návod pre zlepšenie existujúcej právnej úpravy aj s ohľadom na potenciálny vývoj judikatúry.

Habilitačná práca je spracovaná na požadovanej odbornej úrovni, pričom autor využíva tradičné metódy vedeckého výskumu. Ide najmä o analýzu existujúceho stavu skúmanej problematiky s ohľadom na relevantnú odbornú najmä zahraničnú, ale aj domácu literatúru a judikatúru a syntézu takto získaných poznatkov. Z ďalších metód sú často využívané metódy komparácie, abstrakcie a indukcie, ktoré uchádzačovi taktiež pomáhajú dosahovať stanovené ciele a verifikovať kvalitu a správnosť zistených výstupov. Svoje vedecké skúmanie opiera o systematický, historický, gramatický, logický, autentický a teleologický výklad.

Obsahová stránka habilitačnej práce

Už v prvej kapitole autor vymedzuje základné teoretické východiská právneho vzťahu, ktoré sú nevyhnutné pre naplnenie vytýčeného cieľa, ktorým je hĺbková analýza právneho postavenia zvierat'a v slovenskej právnej úprave.

V práci vhodným spôsobom reflektuje nielen súkromnoprávny, ale aj verejnoprávny koncept úpravy, ktorý súkromnoprávnu úpravu dopĺňa.

Druhá kapitola poskytuje základné právne východiská pre kategorizáciu právneho vzťahu, ktorú autor zaujímavo doplnil o historicko-filozofické súvislosti. Habilitačná práca je napísaná pútavo a doplnená aj o historický exkurz postavenia živého zvierat'a v právnej úprave, čo text vhodne zasadzuje do dejinného kontextu. Ten môže byť nápomocný pri interpretácii právnej úpravy s využitím historického výkladu.

Hoci by sa mohlo javiť, že sa v práci nachádzajú aj s témou zdanlivo nesúvisiace časti, napríklad podkapitola 2.3 kde autor rozoberá osobitnú kategóriu predmetu právnych vzťahov, a to práva a iné majetkové hodnoty, možno túto časť vnímať aj pozitívne a pripísať to snahe autora poskytnúť čo najkomplexnejší prehľad o skúmanej problematike. Je to pochopiteľné vzhľadom na skutočnosť, že právna úprava postavenia zvieratá v modernom slovenskom súkromnom práve je relatívne nová, keďže až novelou Občianskeho zákonníka č. 184/2018 Z.z. došlo k vyčleneniu zvieratá do novej samostatnej kategórie predmetov právneho vzťahu, na čo autor aj sám poukazuje.

Rovnako pozitívne je potrebné hodnotiť aj komparáciu právnej úpravy so zahraničnými právnymi úpravami, kde inšpiráciu nachádza najmä v nemeckom práve.

Zaujímavo vyznievajú úvahy zaoberajúce sa myšlienkou prijať koncepciu ochrany nascitura aj u zvieratá (s. 51 a nasl.), hoci nakoniec autor odmieta prijať toto chápanie, s čím sa možno stotožniť. Zároveň podporuje použitú argumentáciu vhodným odkazom na aplikáciu rozhodnutia Ústavného súdu SR s ohľadom na prioritnú ochranu majetkových práv dieťaťa.

Z obsahového hľadiska možno za nosnú považovať tretiu kapitolu práce, ktorá podrobne analyzuje pojem živého zvieratá. Z definície živého zvieratá vyplýva, že živé zviera má osobitný význam a hodnotu ako živý tvor, ktorý je schopný vnímať vlastnými zmyslami a v občianskoprávných vzťahoch má preto zvláštne postavenie. Teda práve vnímanie vlastnými zmyslami sa bude musieť skúmať pri naplnení definičných znakov živého zvieratá ako predmetu občianskoprávných vzťahov. V tomto kontexte sám autor konštatuje, že posúdenie existencie všetkých znakov zvieratá bude osobitne zložitá a zásadné rozdiely vníma nielen v rovine biologickej, ale najmä bioetickej, ktorú považuje za rozhodujúcu.

Pri relatívnom obmedzení výkonu subjektívneho práva v podkapitole 4.2 autor uvádza v súvislosti so skúmanou témou príklad konania *contra legem*. V ďalšom výklade však chýbajú príklady na konanie *contra bonos mores*, resp. príklady zneužitia práva v súvislosti so zvieratom. V rámci obhajoby navrhujem, aby habilitant uviedol príklady aj na tieto prípady nakladania so živým zvieratom.

V kapitole 4.3 v súvislosti s obmedzením subjektívneho práva k živému zvieratú je možné spomenúť aj patentový zákon (zákon č. 435/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov), podľa ktorého sa patenty neudeľujú spôsobu úpravy genetickej identity zvierat, ktoré zvieratám môžu spôsobiť utrpenie, pričom nemajú podstatný medicínsky úžitok pre ľudí alebo zvieratá a ani na zvieratá, ktoré sú výsledkom takýchto spôsobov.

Zaujímavé sú tiež úvahy v podkapitole 4.3 týkajúce sa zriadenia záložného práva k živému zvieratú, alebo aplikácie jednotlivých zmluvných typov na právne vzťahy, kde predmetom

právneho vzťahu bude živé zviera. Konkrétne ide o aplikáciu ustanovení o vrátení daru, nájomnej zmluve, zmluve o úschove alebo o ubytovaní. Hoci sa v zmysle § 119 ods. 3 OZ na živé zviera vzťahujú ustanovenia o hnutelných veciach, zároveň zákonodarca vylučuje ich platnosť, ak to odporuje povahe živého zvieratá ako živého tvora. Je pozitívne, že autor v citovaných častiach zohľadňuje tieto skutočnosti a vhodným spôsobom využíva *analógiu legis* ako výkladové pravidlo.

Spomínané úvahy autor ďalej precizuje v samostatnej piatej kapitole zaoberajúcej sa modifikáciou právneho vzťahu ako prejavu osobitnej povahy živého zvieratá, ktorá s ohľadom na vybrané časti komparácie a analyzované praktické problémy môže slúžiť ako cenný zdroj budúcej inšpirácie pre zákonodarcu.

V súvislosti s nadobúdaním vlastníckeho práva okupáciou autor diskutuje o možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva vo vzťahu k divokému (resp. divému) zvieratú, pričom rozlišuje medzi zajatým a skroteným zvieratú a z toho odvodzuje právne konzekvencie. V prvom rade by z dôvodu pojmovej čistoty bolo vhodné zo strany uchádzača ozrejmiť, či ide o totožné pojmy a ak áno, následne ich v texte používať jednotne. Ďalej vo vzťahu ku konštatovaniu týkajúcim sa nadobudnutia slobody zvieratá uniknutím sa vynára otázka, či by rovnaké závery platili aj v prípade, ak by takéto zviera bolo označené (napr. čipom alebo iným identifikátorom), ale vlastníka by nebolo možné spoľahlivo určiť.

V spomínanej kapitole autor rovnako poukazuje na osobitosti týkajúce sa zodpovednostných vzťahov vo väzbe na živé zvieratá, a síce zodpovednosti za vady a zodpovednosti za škodu, pričom správne uvažuje na zodpovednosťou za škodu spôsobenú zvieratú a škodou spôsobenou na zvierati. Pritom z pohľadu práva sa problematickejšie javia prípady škody spôsobenej na zvierati.

Napriek existujúcej judikatúre prevažne zahraničnej proveniencie týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej zabitím zvieratá sa možno stotožniť s názorom autora o jej prípustnosti, keďže aj v tomto prípade bude dôležité predovšetkým skúmanie intenzity takéhoto zásahu vo vzťahu k fyzickej osobe, ktorej bola ujma spôsobená.

Autor na viacerých miestach práce zdôrazňuje, že živé zviera nebude nositeľom subjektívnych práv, z čoho vyplývajú aj závery o nemožnosti aplikácie ustanovení o ochrane osobnosti, alebo priznaní základných práv obdobných základným ľudským právam a slobodám, s ktorými sa rovnako možno stotožniť.

Formálna úprava a jazyková stránka habilitačnej práce

Z formálneho hľadiska habilitačná práca spĺňa všetky nároky kladené na práce tohto druhu. Použité výrazové prostriedky a odborný právny jazyk zodpovedajú požiadavkám na právny odborný text. Hoci sa v habilitačnej práci vyskytujú občasné gramatické chyby a preklepy, napríklad na s. 15 („vzťahov“ namiesto „vzťahoch“), s. 69 („zvierat“ namiesto „zvierat“), s. 83 („verejnoprávneho právneho predpisu“), vyhláška č. „436/212“ Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky zo 14. decembra 2012...), v poznámke pod čiarou č. 79 chýba uvedenie zdroja, nijako to neznižuje jej hodnotu.

Práca s literatúrou a ďalšími informačnými zdrojmi

Použité literárne zdroje sú dôkazom komplexného prístupu autora k skúmanej problematike, pričom adekvátne odkazuje na zahraničnú literatúru najmä nemeckej a anglosaskej proveniencie, či nášmu právnemu poriadku najbližšiu českú legislatívu. Bohatý citačný aparát ako aj zoznam použitej literatúry preukazuje schopnosť uchádzača komparovať názory vedeckých autorít a s použitím vhodnej judikatúry vyvodzovať vlastné závery.

Otázky k obhajobe

V súvislosti s naplnením definičného znaku živého zvierat'a pokiaľ ide o jeho schopnosť vnímať vlastnými zmyslami navrhujeme, aby sa autor vyjadril, či by podľa jeho názoru bolo možné formulovať isté štandardy uplatňované pri posudzovaní živého tvora schopného vnímať vlastnými zmyslami na účely naplnenia definície podľa § 119 ods. 3 OZ?

Zároveň by sa mal uchádzač vyjadriť aj k ďalším otázkam vyplývajúcim z posudku oponentky.

Záver

Habilitačná práca Živé zviera v súkromnom práve **spĺňa** požiadavky štandardne kladené na práce tohto druhu a **odporúčam** ju pripustiť k obhajobe. Po úspešnej obhajobe a vykonaní habilitačnej prednášky navrhujem, aby JUDr. Marianovi Ďuranovi, PhD. bol udelený vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného a inauguračného konania občianske právo.

Košice, 7.1.2022